

אלו מציאות פרק שני בבא מציעא

כו.

עין משפט
גד מצוה

דשמיך טפי. העלו חלודה רבה דכילי האי לא שציק להו: **סניא.** הנמאל באחד מחורי הכותל: **בסר קסא.** איל אי קתיה לגיו בני הבית נתנוהו שם אי קתא לבר בני רשות הרבים נתנוהו שם שכן דרך אחיזתו. וכן כסא בטר שנגיה אשטדל"א בלע"ז: **באודרא.** מוכין: **נסכא.** פלטי"א של כסף: **ממולא.** מן הכסף שמחזיק כל רוחב הכותל: **לא לרינא דמשפט.** הכותל לאד גיסא: **מהו דמיא.** בחצי הגובה היה תחילה ואשתפוכי אשתפוך ללד הנמון קמ"ל: **לפני סוחרי כהמה.** בירושלים: **לעולם.** צין בשעת הרגל צין שלא בשעת הרגל: **מעשר.** שרוב צער הנאכל בירושלים מעשר לפי שאין אדם שוהה בירושלים עד שיאכל כל מעשרותיו ונותן מעות מעשר לעניי העיר או לאוהביו יושבי העיר ורוב הולאות מעשר לוקחין בהן זהמות לשלמים כדגמר שם שם מעשר משלמים במסכת מנחות (דף פג.): **וצהר הבית חולין.** ואפילו בשעת הרגל ואפ"ע שרוב מעות צבעיר מעשר שעולי רגלים מביאין מעות מעשרותיהן לאלכלם לא שצדיקין רוצא דשמה ואוליין בטר רגל אלא אמרי' מלפני הרגל נפלו כאן וחולין הן: **וצירושלים.** בשאר שווקים שבה: **בשאר ימות השנה חולין.** לרוב מעות צבעיר חולין: **וצשעת הרגל מעשר.** שרוב מעות העיר מעשר: **ואמר רב שמעיה בר זעירא מאי טעם.** בירושלים בשעת הרגל מעשר ולא אמרי' מלפני הרגל נפלו כדאמרין צהר הבית: **ושוקי ירושלים עשוין להסכנד כגל יום.** ואם נפלו שם לפני הרגל כבר מאלום מכבדי השוק. אלא הר הבית אין צריך להסכנד כגל יום שאין טיט ועפר קולט שם מתוך שהוא משופע ועוד שאין אדם נכנס שם במגעל ובצבק שעל רגליו: **אלמא.** דדבר ששאי להסכנד אמרי' קמאי קמאי אלו והני אחריני נינהו: **הכא נמי.** קתם שוכר בית כשהוא יולא מחפש כל זמיתיו ונוטל את שלו ויולא ונימא:

הגהות הגר"א

[א] גמ' דשמיך. ר"ב גירסת הרמב"ם דשמיך (ועמ"ס רבינו בח"מ סי' רס ס"ק צ): [ב] תוב' ד"ה דשמיך כי וי"ל כי. ר"ב ע"י הגר"א בשם רמב"ם:

לעזי רש"י

אשטדלי"א
שורכים.
[א] אשטדלי"א [ש]. שניצח.
פלט"א. מטיל מתכת.

מוסף רש"י

דשמיך. ליתליתם הוילא מן הכסף וצב"ז ריחל (שבת סח.) אלו: **השעת חלודה** (תענית ח.). **מעות שנמצאו לפני סוחרי בהמה לעולם מעשר.** רוב אכלי צער בירושלים כל ימות השנה ממעות מעשר שר. לפי שלא היו מספיקין לאלכל כל מעות מעשר שר שהן כגדול ונותנין אותם לבני העיר בעבות הגאה וכן אוליין אותם בקדושתן ושקרי אכילת מעות מעשר מעשרים היו מביאין מהן כדקדק' במנחות (פג.) הלכך לוקחין מהן בזהמות, דכל זמן שיש לו מעות מעשר אינו מולא מעות חולין, ואפי' דאיכא לחומר שמה מיד המוכר נפלו ומעות חולין אלא קודם הרגל (שם). חולין. ואפילו בשעת הרגל שם מעות מעשר מביאין בירושלים ממעות חולין. לא מספיקין להו למעשה, דאליין בטר רוצא דשמה ואמרין לאו איהינא נפול אלא קודם הרגל (שם). ובירושלים בשאר ימות השנה חולין. לרוב מעות העיר חולין, בשעת הרגל הכל מעשר. כדמפרש טעמא, מה טעם בשעת הרגל מעשר ולא אמרי' קודם הרגל נפול כדאמרין במנחות צהר הבית, הוילא ורשוקי ירושלים עשוין להסכנד בכל יום. מפני הטיט, ואם נפול קודם הרגל הו' משכבתי בשעת כיור, אלא הר הבית מתוך שהוא משופע ורירות מוכבד ומעופו ועוד שאין אדם נכנס בצבק שעל רגליו, ואינו עשוי להסכנד, אלמא ככל דבר העשוי להסכנד אמרי' קמאי קמאי אלו (שם).

[א] דשמיך טפי: בבית חדש מחציו ולחוץ שלו מחציו ולפנים של בעל הבית: אמר רב אשי בסבינא בטר קתא וכיסא בטר שניציה ואלא מתני' דקתני מחציו ולחוץ שלו מחציו ולפנים של בעל הבית ולחוץ אי קתא לגאוי אי קתא לבר אי שניציה לגאוי אי שניציה לבר מתני' באודרא ונסכא תנא דאם היה כותל ממולא מהן חולקין פשיטא לא צריכא דמשפט בחד גיסא מהו דתימא אשתפוכי אשתפוך קמ"ל: אם היה משכירו לאחרים אפילו (מצא) בתוך הבית הרי אלו שלו: ואמאי ליזיל בטר בתרא מי לא (תנן) מעות שנמצאו לפני סוחרי בהמה לעולם מעשר בחד הבית חולין ובירושלים בשאר ימות השנה חולין בשעת הרגל הכל מעשר ואמר ר' שמעיה בר זעירא מאי טעמא הוילא ושוקי ירושלים עשוין להסכנד בכל יום אלמא אמרי' קמאי קמאי אלו והני אחריני נינהו יבא נמי קמא קמא אלו והני דבתרא הו' אמר ריש לקיש משום בר פרא בגון שעשאו פונדק לשלשה ישראל שמוע מניה הלכה בר"ש בן אלעזר אפי' ברוב ישראל אלא אמר רב מנשיא בר יעקב ובגון שעשאו פונדק לשלשה עובדי בוכבים רב נחמן אמר רבה בר אבובא אפי' תימא לשלשה ישראל מאי טעמא ההוא דנפל מיניה מישא מימר אמר מבדי איגיש אחרינא לא הוה בהדי אלא הני אמרי קמיהו כמה זמני ליהדרו לי ולא הדרו לי והשתא ליהדרו אי אהדרוה לי בדעתיהו למיגולה ואודא רב נחמן למעמיה דאמר רב נחמן ראה סלע שנפל

להו אחזקה דהוי מעשר: **בהר הבית לעולם חולין.** וא"ת והא אמרי' פרק הרוואה (בבב"ב דף סג.) לא יכנס אדם צהר הבית במעות הצוררים לו צדיקו א"כ מסתמא של הקדש הם ונפלו מן המביאין ללשכה צינן וי"ל דאין אסור ליכנס אלא במעות הצוררים לו צדיקו בצרהסא דנראה שנושא אותם לסחורה ונגיף הוא וכענין זה אפילו של הקדש אסור אלא בידו אפילו הם של חולין מותר ליכנס [ועיין חו"ס פסחים ל:]:

עשוין להסכנד בכל יום. וא"ת והלא אין מתכבדות אלא בשביל שרצים שלא יטמאו הטירות ולא בשביל המעות ונגדה (דף נ: ושם ד"ה ש"מ) מוכח דמבוי דלינה צחוקה דקדוקה משרצים אע"פ שכבדוהו אינו מועיל כיון שלא צדקו משרצים בשעת כיבוד וי"ל כיון שצדקין משרצים שלא יהא אפילו עלם צעדיה אי אפשר שלא ימצא מעות אם היו שם:

הבא נמי קמא קמא איז' ציה. וא"ת ולוקי מתני' כגון שנמצא גי' תיבה שנשמתשו זה מעות מעשר וחולין דלע"ג שצדיק המביא אוליין בטר רוב מעות שנשמתשו שם ולא בטר בטר כשנמצאו בגומא ויש לומר שיש גומא שנצדקת על ידי כיבוד כדמפרש פרק דם נדה (נדה נ: ושם ד"ה בגומא) ויש גומא שהיא עמוקה או סדק שהוא עמוק שאינו נצדק ע"י כיבוד כי הלא דפסחים ומתני' דקתני מלא בתוך הבית לא משמע שנמצא בסדק עמוק או בגומא עמוקה כל כך שלא יוכל לו למצוא בשעת כיבוד:

לשעשה עובדי בוכבים. צפחות משלשה לא מקרי רוב ומיירי שעדיין ישנם צבית דאי לאו הכי הו' דבעל הבית שהוא בטר: **אפילו תימא לשעשה ישראל.** מלמיה דבר קפרא מפרש דאמר לשלשה בני אדם מיירי אפי' בשלשה ישראל ואפילו רבין דאמרי צבוב ישראל חייב להכריז הכא הו' שלו כדמפ' דמתיאש וא"ת ולמה לי שלשה צבתי ובעל הבית סגי דכל אחד יאמר חצירו לקחה כדאמר בסמוך גבי ראה סלע שנפלה משלשה וי"ל דלא סגי בצפחות משלשה דאמר דמאחד מן השוכרים אבד והם אינם חושדים את בעל הבית ולכן אין האבד מתיאש דסבור דאי חצירו לקחה ויחזירו לו (ויעי' דע"י לאוקמי אפילו אין בעל הבית עומה):

דשמיך. וא"ת וליקני ליה חצירו לבעל הגל או לבעל הכותל [ב] וי"ל דאין חצר קונה דבצר שיכול להיות שלא ימצאו לעולם כמו הכא שהוא מולגט צבובי הכותל וכן מוכח לקמן (עמוד ב) דמן מלא צבנות ובשולחנות הרי אלו שלו ואין חצירו קונה לחצויו או לשולחני לפי שהמעות הם דבר קטן ואין סופו הוה לימא וכן לקמן (דף סו.) דקאמר לא שנו אלא צלוקה מן המגר דלא הו' שלו ולא אמרי' דקנה אותם מגר כשהיה צבנות: **בבית חדש מחציו ולחוץ שלו.** וא"ת והא אמרי' ספק הניחם לא יטול ועוד דהכא כי נמי נטל להו מקום סימן ויכריז ועוד דמשמע דמתני' מיירי אפילו צי' צו סימן דבגמרא הוה צי' לאוקמי מתני' צבין וכן אלא מחמת פירכא אחריני מוקי לה באודרא ונסכא וי"ל דארי' צבמין דומיא דכותל ישן ומסתמא דבר צקסו צעלים ולא מצאו ונתיאשו אלא מחציו ולפנים של בעל הבית דאין שוכה חפציו ימים רבים:

בתוך הבית הרי אלו שר. מיירי שנמצא צוה הענין שנראה שהוא אביה: **וניזיל בטר בתרא.** דהיינו בעל הבית דמסתמא לעולם הו' דר צביתו עם השוכרים וטרם שהלכו חפשו חפציהם וכדו צבית ולא שכחו דבר ואין לתלות במעלה שהיא שלהם אלא צבנל צבית שעדיין נשאר צביתו באחרונה כגון מעות דתליין בטר צבירא לפי שמכבדין השווקים ככל יום ואפילו אין צו סימן דאין בעל הבית מתיאש מה שמפסיד צביתו כסבור שימצאו היום או למחר כיון שאין נכרים עמו דריס צביתו וכי מצינא שעתה פונדק לשלשה בני אדם אפילו כי יש סימן מתיאש: **לעולם מעשר.** ואין לתלות דמן המוכרין נפלו וכבר מעות חולין הן שנמחלו על הצבמה דאליין בטר לוקחין דהו' רוצא דמוכר אחד מוכר לכמה בני אדם ועוד דמוקמין

הזוהמה. דשמיך טפי עלה בהן סוג הריבה. כלומר משנים רבות הם נחתנים בזה המקום לפיכך עלה [בהן סוג]. פי' קתא די הסכין נקרא קתא שניציה צבנות שהכיס קשור בהן. שהצבנות נקראות שניציה: מתניתין דקתני מצא בבית חדש מחציו לחוץ למוצא מחציו ולפנים לבעל הבית ואוקימנא באודרא ונסכא דלית להו לא קתא ולא שניציה וכן כל כיורא בהן. אם משכירו לבית זה לאחרים אפי' מצא בתוך הבית הרי אלו שלו אוקמה רב נחמן בשעשאו פונדק ואפי' לא עשאו אלא לשלשה ישראל הרי אלו שלו מאי טעמא ההוא דנפל מיניה נתיאש. ואודא רב נחמן לטעמיה דאמר ראה סלע שנפל משנים

עב א מיי פט"ז מהל' גולה ואבדה הל' ז סמג עשין עד טו"ע ח"מ סי' רס סעיף א: **עב ב ג מיי** שם הל' ט טו"ע שם סעיף ב: **עב ד מיי** שם הל' ט טו"ע שם סעיף א: **עב ה מיי** פ"ו מהל' מעשר שני הלכה י: **עב ו ז מיי** פט"ז מהל' גולה ואבדה הל' א ועיין בהשגות ובמ"מ ובכ"מ סמג עשין עד טו"ע ח"מ סי' רס סעיף ג:

רבינו הגנאל

הזוהמה. דשמיך טפי עלה בהן סוג הריבה. כלומר משנים רבות הם נחתנים בזה המקום לפיכך עלה [בהן סוג]. פי' קתא די הסכין נקרא קתא שניציה צבנות שהכיס קשור בהן. שהצבנות נקראות שניציה: מתניתין דקתני מצא בבית חדש מחציו לחוץ למוצא מחציו ולפנים לבעל הבית ואוקימנא באודרא ונסכא דלית להו לא קתא ולא שניציה וכן כל כיורא בהן. אם משכירו לבית זה לאחרים אפי' מצא בתוך הבית הרי אלו שלו אוקמה רב נחמן בשעשאו פונדק ואפי' לא עשאו אלא לשלשה ישראל הרי אלו שלו מאי טעמא ההוא דנפל מיניה נתיאש. ואודא רב נחמן לטעמיה דאמר ראה סלע שנפל משנים